

TREFWOORDEN

Kansen zien
Schoolvisie
Onderzoekende
houding
Inspiratie
Ervaringen
Anderstalige kinderen
Onderzoekend leren
Formatief assessment

SLEUTELS

Eigenaarschap
Eigenwaarde
Assessment
Eigenheid
Integratie
Samenwerking

BRON

<https://www.stedelijkonderwijs.be/hettalent>

INLEIDING

Welke verwachtingen hebben de deelnemers voor deze sessie?

Zowel vanuit de lerarenopleiding als vanuit de basisscholen wordt gevraagd naar concrete praktijken.

Hoe verhoudt de school zich tegenover het STEM-verhaal in de basisschool?

Op de school wordt aan wetenschappen en techniek gedaan, maar de nadruk ligt in de eerste plaats op de **achterliggende overkoepelende vaardigheden** van het STEM-verhaal. Onderzoekend leren en de bijhorend onderzoeksvaardigheden staan op de voorgrond.

Het boek "Jonge kinderen, grote onderzoekers ... en de leraar?" (Van Houte, Devlieger en Schaffler, 2012) vormde het vertrekpunt bij de opstart van de school. De visie rond de **onderzoekende houding en onderzoekend leren** werd voorgedragen als gemene deler voor de school. Een SWOT-analyse werd uitgevoerd, waarbij de sterktes van deze aanpak naar boven kwamen. Het schoolteam wou echter geen methodeschool oprichten. Sedertdien wordt hier op schoolniveau aan gewerkt, waarbij iedere leerkracht de tijd en kansen krijgt om eigen accenten te leggen. Om de schoolvisie op basis van onderzoekend leren vorm te geven werd o.m. subsidiëring aangevraagd voor een 3-jarig project en werden navormingen gevolgd via hogescholen, deelname aan het lerend netwerk, ... Hieruit resulteerde o.a. een zoefboek.

Enkele realisaties in relatie tot de belangrijkste actoren (kinderen, leerkrachten, ouders, school, buurt):

- Taalvaardigheid leerlingen, ondernemende kinderen, creativiteit, spreekdurf voor groep, feedback geven op andere kinderen, inrichten atelier
- Ouders vullen ZOEFSchrift in, verwonderd over wat hun kind kan, grotere betrokkenheid, meegeven materialen, vragen stellen, ouderconferentie
- Leerkrachten gebruiken de kracht van brainstormen, rekening houden met beginsituatie, materialen integreren binnen OL, bepalen minimumafspraken, lerende gemeenschap, nieuwe ideeën, feedback, kijken bij elkaar, weinig afwezigheden
- School: duidelijk profiel, visie terug te vinden in alle andere beleidsthema's, duidelijke opbouw WO doelen, evaluatie leren leren,
- Buurt/extern: open leercentrum, promotiefilm voor de school

DE SCHOOLVISIE: HET UITGANGSPUNT IS 'ONDERZOEKEND LEREN'

Stedelijke Basisschool Hét Talent

Voor velen is het onderzoekend leren nu al een beetje duidelijker. Sommigen stellen de vraag: wat moet ik als leerkracht eigenlijk kunnen om dit te realiseren? Daarom heb ik hieronder een overzicht mee vanuit de website van MASCIL.

<p>Leerkrachtvaardigheden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geeft ruimte voor eigen oplossingen van leerlingen - Sluit aan bij de belevingswereld van de leerlingen - Vertrekt van levensecht situaties/vanuit probleemstellingen 	<p>Wat leerlingen doen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vragen stellen - Problemen oplossen - Situaties en fenomenen verklaren - Reflecteren op het proces en de oplossing - De vraag 'waarom heb ik dit nodig' beantwoorden - Zicht krijgen op werksituaties
<p>klasklimaat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gezamenlijk gevoel voor nut/zin - Fouten maken mag - Dialoog - Gezamenlijk produceren - Samenwerken in een groep 	<p>taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De context is betekenisvol - De situatie zet aan tot meerdere oplossingsstrategieën - Leerlingen werken planmatig - Samenwerking en communicatie zijn essentieel
<p>Nagestreefde doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onderzoekende houding - Bijdragen aan levenslang leren en actief burgerschap 	

ONDERZOEKEND LEREN VIA EEN ZOEFBOEK

In het zoefboek wordt het proces van onderzoekend leren weergegeven. Via dit boek wordt **betrokkenheid van de ouders** nagestreefd ('zoeven' tussen thuis en school). Het idee is dat het vergroten van de betrokkenheid van de ouders de leerwinst van de kinderen kan vergroten. Voor iedere graad is er een aangepaste versie van het zoefboek, maar in iedere versie wordt de medewerking van ouders nagestreefd.

Enkele screenshots uit het zoefboek (3de graad):

Basis-onderwijs **Stedelijke Basisschool Hét Talent**

MEDEWERKING OUDERS

Heeft u materiaal dat we mogen gebruiken?

Heeft u een goed idee?

Kan u op dd/mm/yyyy op school komen helpen bij het ...

Kent u iemand die een bijdrage kan leveren aan ons thema (een gastspreker, een bedrijfsbezoek,...). Vergeet zeker de contactgegevens niet te vermelden!

REFLECTIE

Hoe is de samenwerking in ons groepje verlopen?

.....

.....

.....

.....

Welke bijdrage heb ik geleverd aan het onderzoek?

.....

.....

.....

.....

Zelfevaluatie: Zo presteerde ik (volgens mij) op vaardigheden en attitudes...

Het zoefboek is intensief. Binnen de school is afgesproken om het zeker in te zetten tijdens de schoolprojecten, dat is 4x op een jaar. Dit jaar vond bijvoorbeeld al het schoolproject 'Op een onbewoond eiland' plaats.

De redenen voor de opstart van het zoefboek zijn, behalve ouderbetrokkenheid:

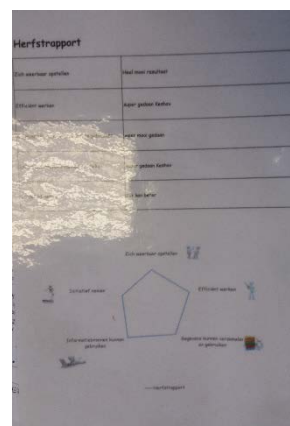
- Beginsituatie achterhalen
- Betrokkenheid/inbreng vergroten
- Woordenschat uitbreiden en spreekdurf vergroten
- Creativiteit prikkelen

De aanpak met het zoefboek is erg belangrijk omwille van het doelpubliek van de school:

- Heel wat kinderen zijn anderstalig. Taal speelt een belangrijke rol. Via de aanpak van onderzoekend leren brengen kinderen de woorden aan. Ze krijgen heel veel spreekkansen.
- Vanuit hun culturele achtergrond zijn heel wat kinderen gewoon om te horen dat iets moet, hoe het moet, ... Ze vertonen een eerder afwachtende houding. Het duurt enige tijd vooraleer dat deze kinderen actief deelnemen aan allerhande werkvormen om zelf kritisch te leren nadenken.

Aan het einde van een project vindt een evaluatie/reflectie plaats (zie ook zoefboek): zelfevaluatie, evaluatie van de groep, evaluatie door de leerkracht, ... Er wordt teruggekoppeld naar de onderzoeksvraag en de vooropgestelde doelen aan het begin. Deze doelen houden voornamelijk verband met leren leren (OVSG). Per graad werden deze doelen op schoolniveau vertaald naar 'kinddoelen'. Procesevaluatie staat centraal, maar er wordt ook nagegaan wat de kinderen hebben bijgeleerd over het onderwerp. Er gaat ook aandacht naar breed evalueren via betrokkenheid van o.m. zorgleerkrachten.

Op dit moment is er ook een nieuw ondersteuningsinstrument in opmaak, waarbij de kinderen per project of periode een 'scoreroos' van zichzelf krijgen die telkens over elkaar zal gelegd worden waardoor ze evolutie doorheen te tijd visueel kunnen zien.

Onderzoekend leren wordt in de eerste plaats op de school toegepast voor wereldoriëntatie. Er is een weromethode (Mikado) voor de volledige school. Op die manier weten de leerkrachten immers aan welke doelen ze moeten werken op welke leeftijd (leerlijn). Iedere leerkracht kan kiezen om de handleiding te volgen (bv. voor nieuwe beginnende leerkrachten), maar een andere leerkracht kan daar veel vrijer mee om gaan. De leerlijn moet echter gevolgd worden.

Observatie van vaardigheden m.b.t. onderzoekend leren staat centraal en dit gebeurt niet alleen binnen wereldoriëntatie maar bijvoorbeeld ook tijdens beweging.

Het rapport vormt een feedbackdocument voor de kinderen. Op basis hiervan vinden ook kindgesprekken plaats. Tijdens zo'n gesprek kunnen kinderen verklaringen geven en kunnen leerkrachten heel concrete verwachtingen uitspreken.

Binnenkort wordt het zoefboek herwerkt (Welke kansen, mogelijkheden, ... zijn er nog? Hoe stemmen we nog beter af op het doelpubliek van de school? ...). Er wordt teruggegrepen naar het vertrekpunt bij de opstart van de school en er wordt geëvalueerd.

ERVARINGEN OP DE SCHOOL

INGE (2DE KLEUTERKLAS):

- Het brainstormen is nieuw voor de ouders, maar de kleuters vertellen, waardoor de ouders zich bewust worden van het feit dat hun kleuters mee nadenken over wat er in de klas gebeurt. Iedere brainstorm wordt uitgehangen. Na een tijdje gaan ook ouders mee nadenken over activiteiten, bv. een dokter uitnodigen om naar de klas te komen, en ze geven spullen mee naar de klas. Er ontstaat een vertrouwensband tussen de leerkracht en de ouders.
- Het brainstormen verloopt in iedere kleuterklas net iets anders:
 - K0: vanuit concreet materiaal, wat past erbij het thema
 - K1: + foto's
 - K2: + geschreven woord

- K3: + subcategorieën + tekeningen + kleur
- Het plannen vormt een uitdaging. Je kan als leerkracht zoveel plannen als je wil, maar soms loopt een activiteit uit. Bijvoorbeeld het construeren en ontwerpen van een knikkerbaan heeft een week geduurd: welke materialen kunnen we gebruiken, hoe verhelpen we problemen zoals een knikker die vastzit, ...
- Je weet nooit waar je zal uitkomen. Vanuit een brainstorm over de dierentuin eindig je bij eskimo's en dit tijdens de zomer. Ook doorheen een thema worden accenten verlegd. Bijvoorbeeld de kleuters kozen het thema 'regenboog' maar ze konden geen regenboog waarnemen. "Ik bood cd's aan die ik verspreidde doorheen de klas." De insteek van de kleuren van de regenboog verdween hierdoor op de achtergrond, terwijl er meer aandacht ging naar 'reflectie'.
- De aanpak leidt tot een 'open deur' gevoel. Ouders zijn meer betrokken, maar ook elders vertellen de kinderen over hun ervaringen. Ook tussen collega's ontstaat meer uitwisseling.
- Kinderen worden vaak onderschat. Ze weten meer dan we denken. Via onze aanpak wordt hun nieuwsgierigheid geprikkeld. Ze leren onderzoeksvragen stellen en zelf nadenken over oplossingen.
- Als leerkracht kom je door deze manier van werken niet 'in een sleur terecht'. Je gaat thema's ook anders benaderen, bijvoorbeeld eieren en Pasen leiden nu ook tot het onderzoeken van dino's.

SYLVIA (4DE LEERJAAR):

- Het zoefblad gericht op ouderbetrokkenheid werkt niet. De ouders verkiezen eerder het 'doen' i.p.v. denken en schrijven. Er wordt daarom nu in de planning gezorgd voor momenten waarop ouders kunnen komen 'mee doen', bv. vaste dag waarop de ouders naar school kunnen komen. In de agenda wordt aangegeven wanneer ouders welkom zijn. Je mag je als leerkracht niet te strikt vastzetten. Het lukt ook niet altijd om alle plannen te realiseren. Ieder project is anders. De planning kan voortdurend wijzigen. Dit moet kunnen gecommuniceerd worden naar de ouders.
- In ieder project komen "maken" en "tonen" aan bod. De uitdaging voor de kinderen ligt in het voldoende nadenken, en niet louter doen. Ze hebben moeite met plannen. Ze gaan zeer snel over naar handelen, terwijl ze ook moeten leren om bijvoorbeeld voldoende opzoekwerk te verrichten vooraleer bv. een tent te maken. Ze krijgen daarom de opdracht om minstens 5 regels te schrijven over 'iets nieuws dat ze te weten zijn gekomen'.
- Voor de evaluatie/reflectie in het zoefboek hebben de kinderen nood aan korte vragen en subvragen die hen richting geven. Ook kennis wordt getoetst, bijvoorbeeld: de kinderen presenteren hun bevindingen over een bepaald onderwerp uit het project, en de presentaties vormen tegelijkertijd ook een luisteroefening aangezien de inhoud die aan bod komen vervolgens bevraagd worden op een kennistoets.
- Vanuit ieder project volgt er op basis van de evaluatie/reflectie een werkpunt voor de kinderen. Telkens één zodat ze duidelijk kunnen focussen. Ze geven dit zelf aan, bv. de volgende keer zal ik meer opzoeken vooraleer ik aan de slag zal gaan, ...
- Wiskunde en taal verlopen volgens de handleiding, maar waar mogelijk worden aanknopingspunten gezocht met de projecten, bijvoorbeeld in spellingsoefeningen. Binnen muzische vorming wordt op een gelijkaardige manier gewerkt als bij onderzoekend leren.

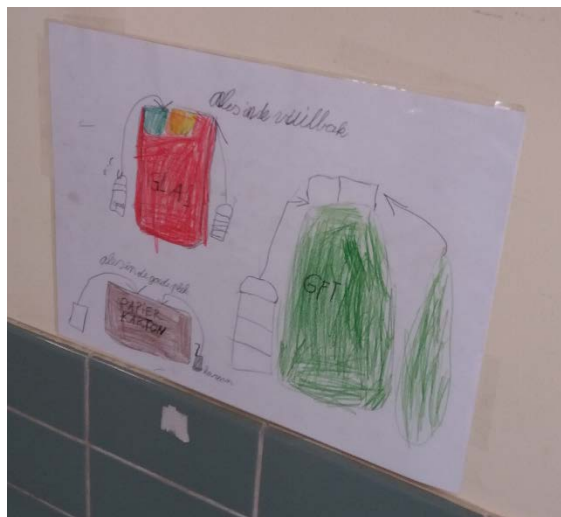
NELE (DIRECTIE):

- De schoolvisie steunt op onderzoekend leren. Dit leeft binnen het schoolteam, waarbij de verschillende leerkrachten zich dit eigen maken op hun eigen tempo. Als directeur pas je

differentiatie toe op je leerkrachten, net zoals zij dat doen bij hun kinderen in de klas. De leerkrachten pikken de manier van werken van onderzoekend leren op met een verschillende snelheid. Als directeur is het dan belangrijk om gesprek te voeren, ook met de leerkrachten die zo'n 'nieuwe' aanpak snel in de vingers hebben. Zij kunnen immers ook gefrustreerd geraken, en het is belangrijk om hen bijkomende uitdagingen te geven zonder dat andere leerkrachten zich bedreigd voelen.

- Allerlei manieren worden gezocht om het verhaal van onderzoekend leren te verspreiden, in de eerste plaats binnen het schoolteam, maar ook verder. Zowel leerkrachten als leerlingen treden buiten de klasmuren. Er wordt bijvoorbeeld lesgegeven in de gang en 'kijken over het muurtje' wordt onder collega's aangemoedigd.
- Sowieso vraagt een gedragen schoolvisie een cultuur van feedback. Dit betekent dat feedback geven een taak is van de directie naar de leerkrachten toe, maar ook van de leerkrachten naar de directie toe. Het mag daarbij ook eens botsen, maar er moet steeds sprake zijn van concrete feedback.
- Schoolprojecten (4 per jaar) worden voorbereid via een werkgroep op school.
- Welbevinden is erg belangrijk op onze school. Ons doelpubliek bestaat voor een groot deel uit kansengroepen en het vormt een enorme opsteker vast te stellen dat onze aanpak zijn vruchten afwerpt, aangezien onze uitstroom het goed doet in het secundair onderwijs.

STEM OP DE SCHOOL ZICHTBAAR...

Tijdens de sessie konden de deelnemers ook de school verkennen, door op zoek te gaan naar visuele elementen waardoor de focus op STEM getoond werd.

Je merkt dat dit ook gaat om verder kijken dan het zoeken naar logo's of pakketten.

STEM-onderwijs met een focus op eigenaarschap kan ook helpen om kinderen op een betrokken manier mee te nemen in een duurzaam verantwoordelijkheidsgevoel.

Foto: Zelf nadenken hoe we afspraken rond sorteren kunnen visualiseren.

BOODSCHAP VAN DE COP STEM++ AAN HET SCHOOLTEAM...

gebonden info

Boodschappen voor de school/team

- * jullie zijn heel enthousiast!
ingebeld in de buurt! **KNAP**
- ⇒ super wat jullie uit de kunnen halen
- * een mooi verhaal dat door een (niet ik ook) de school gedragen wordt. Doe zo verder!
- *! stappen v. onderzoekend leren (kindniveau) op school zichtbaar maken (allem at je zo ook mak werkt → toekomst?)
- * onderzoekend leren is first ingezet voor groep en klein, op maat van ieder kind & iedere leertracht.
- jullie verhaal gaat over onderzoekend leren en verwijst naar STEM, waarbij de kinderen & hun leerwinst, maar ook hun welbevinden (= hun toekomst) op de 1ste plaats komt!

Die zo verder!!

jullie DNA 😊